

БЮЛЕТЕНЬ

Українського Визвольного Руху

Bulletin of the Ukrainian Liberation Movement

Bulletin der Ukrainischen Befreiungsbewegung

Вересень 1952 р.

Періодичне видання

Ч. 7

Річниця Українського Визвольного Руху

«Мовчання великий спокус, але хто мовчить перед лицем насильства й брехні, той є їхнім співучасником.»

(З книжки М. Спербера)

«Український Визвольний Рух» виник саме тому, що в українській еміграції одна частина брехнею й насильством вибрала патенти на монопольне репрезентування українських інтересів, а друга й більша частина — обрала шлях мовчання. Перервати мовчання потрібно було тому, що псевдопредставники української справи спотворили лице української еміграції та для того, аби пролунав справжній голос української еміграції, як в середині її, так і в зовнішньому світі, щоб почув світ, як думають не «вожді» українських партій і партійок, а широке, рядове українство.

Українці-емігранти залишили свою батьківщину не для того, аби тут, на чужині, утримувати корчми, або торгувати бруктом і не для того, щоб творити в таборах ДП «уряди» і міністерії та сіяти ворожнечу поміж українцями й іншими народами. Ми тут «ходоки» від народу, життя якого більшовицькими владиками посажене на замок. Зірвати цей замок — ось наше завдання й наш обов'язок. І говорити й думати треба тільки про те, як це зробити та які є в нашому розпорядженні засоби до того.

«Український Визвольний Рух» у своїй діяльності виходив з таких ідейно-політичних засад:

1. Звільнення України від більшовицької тиранії.
2. Звільнення України неможливе без одночасного звільнення інших поневолених більшовизмом народів СРСР.
3. Інтернаціональний тоталітарний більшовизм є спільний ворог усіх поневолених

ним народів. Ці народи, і в першу чергу російський — є жертвами комуністичних змовників. Тому Росія це — не СРСР, а росіяни це — не більшовики. Усяке змішування цих термінів є шкідливе й іде на користь комунізму.

4. Утворення єдиного антикомуністичного фронту народів СРСР разом з народами вільного світу є найголовнішим завданням і запорукою успіху.
5. Визнання рівності усіх народів СРСР, беззастережне визнання суверенних прав українського народу, права вирішувати самому свій майбутній державний, економічний і соціальний устрій.
6. Тільки демократичний державний лад на усіх звільнених землях відповідає інтересам національного, культурного й соціального розвитку українського народу.
7. Цей демократичний державний лад може бути встановлений тільки після повалення більшовицької влади на всьому терені СРСР, шляхом вільного виявлення волі українського народу. Ніякі емігрантські політичні партії чи то групи не в праві встановлювати тут, на еміграції, форми державного устрою українського народу або накидати йому тут утворені «уряди».
8. Рішуче засудження усякої ворожнечі в середині української нації й ворожнечі міжнаціональної, засудження всякої шовіністичної пропаганди й протиставлення їй ідеї мирного співжиття та ідеї спільної антикомуністичної акції.
9. Визнання, що боротьба з комунізмом є боротьба ідей, боротьба двох світів: світу тиранії та світу свободи, демократії. І тому організація ідеологічної війни мусить

переважати війну зброєю. Не атомові бомби й отруйні гази вирішать долю світу, а сила спротиву й ненависть до комунізму народів СРСР.

10. Завданням ідеологічної війни є повернути на свою сторону душу народів СРСР, а не її розкладання, втілити в ці народи упевненість, що і еміграція і демократичні країни світу є їхні щирі й чесні друзі, які несуть їм звільнення від деспотії.
11. Бій комунізму мусить бути даний в ім'я християнської культури і християнської моралі, в ім'я торжества ідей дійсної демократії.

Ці засади, не дивлячись на галас, яким було стрінуте появлення на українському політичному форумі УВР, знайшли відгук у широких колах українського не розполітизованого й не запамороченого «вождями» громадянства. Відгуки виявилися в створенні філій УВР, груп сприяння по всіх місцях розсіяння української еміграції. А це означає, що УВР обрав правильний шлях і знайшов мову, яка стала зрозумілою для тих, що мовчали.

УВР робив свою справу тихо, непомітно, не претендуючи на всезнайство й непогрішність, відкидаючи геть «амбіції» й «вождеслав'є». Може УВР мало зробив, може припускав помилки, хай друзі й вороги вкажуть на це й керівництво УВР буде тільки вдячним за це. Ми цілком поділяємо слова В. Гюго: «Громадянство, що не терпить критики, подібне до хорого, що не хоче лікуватись.»

В процесі своєї річної діяльності, враховуючи нездоровий стан в українській еміграції, ми примушені були відповідати своїм недругам з українських кіл і часто-густо гостро, не тому, що ми аматори до суперечок і диску-

сій. Ні, ми вважали за наш обов'язок вказувати, що ніхто не має права душити думку другого тільки тому, що вона йому не подобається. Ми вважали, що розбіжність політичних поглядів не є підставою для роззброєння української еміграції, як політичного фактора. Ми вважали, що треба розбити уявлення де-яких чужинецьких політиків, що український народ — це «винахідники погрому, примітивна й жорстока нація» (американський журнал «Репортер» від 28. 1. 52 стаття Петера Аллена). І ми демаскували тих, хто, на наш погляд, давав підстави так думати про український народ. Ми ставили також своїм завданням розвіяти гіпноз різних фікцій й мітів якими насичена українська шовіністична преса.

Але головна наша ціль — допомогти українській еміграції нарешті вийти зі стану самопіддання й самознищення та прокласти шляхи до конструктивної роботи, яка може полягати лише в організації антибільшовицької боротьби і в шуканні її засобів.

І консолідація українських політичних сил, навіть якби вона була здійснена, не вирішує ще справи, як це думають «вожді» української еміграції. Консолідація — не самоціль. Вона продуктивною може бути лише тоді, коли буде використана за прямою ціллю: боротьби з більшовизмом і звільнення від нього України. Консолідація українських сил стане діючим фактором також тільки тоді, коли вона з'єднається зі сконсолідованими силами інших народів. І час не тільки говорити про це, а — діяти. Антиподському більшовизмові протиставити треба єдиний фронт і не декляраціями, а конкретною дією.

До цих конкретних дій УВР стремив, стремить і буде стремити.

Нечесна гра

Політичного ворога поважають, коли він щиро вірить в погляди, які відстоює. Політичного ворога поважають, коли він бореться за своє політичне «кредо» морально дозволеними й чесними засобами. Коли Вольтер під час бесіди-дискусії зі своїм ідеологічним противником, сказав: «Я не згоден з Вами ні в чому, але я до останнього подиху буду відстоювати Ваше право говорити це». Принцип свободи думання й засудження нечесних методів у політичній боротьбі — є обов'язкові для кожного гуманістичного, демократичного середовища, чи то окремої особи. Вони не обов'язкові лише для тих, хто йде під прапорами тоталітаристської (фашистівського чи комуністичного забарвлення) ідеології.

І ось, коли придивляєшся до діяльності україн-

ських націоналістичних організацій, до їх преси на еміграції, то приходиш до висновку, що з демократією ця діяльність розійшлася, як кораблі в морі,

Українські політики з бандерівських кіл, кіл УНРади, УГВР — увесь час твердять, що відстоюють українську справу, відстоюють самостійність і соборність України. А хто ж заперече й відмовляє українцям у цьому праві відстоювати та пропагувати свої ідеї й свої політичні погляди? Ніхто! Якщо і є експонати з політичного звіринця, які зберіглися з часів Валуєва й які, користаючись енциклопедичними словниками видання минулого століття, не можуть знайти там слів — Україна, українці, то на це просто не варто звертати будь-якої уваги.

Але зовсім інша справа, коли українська націоналістична преса намагається накинути свої погляди всім українцям, не визнаючи за ними права мати свою незалежну думку. Перш за все, тверезий українець не визнає ніколи за емігрантськими групами права виступати від всієї української еміграції й тим більш від імені цілого українського народу. А націоналістичні організації це право собі привласнили і, що найбільш обурливе, діють для скріплення цього права негідними й нечесними засобами. У чому ж полягають вони:

Кожний емігрант, не тільки український, а вся еміграція в цілому, безперечно, вважають, що головніша наша мета — це боротьба за знищення більшовизму й тим — за визволення наших народів з-під більшовицької неволі. Здавалося б, що це не може викликати заперечень. Аж не так воно є! Вже давно «вожді» українських шовіністів — Стецько, Бандера, Лебідь, Вагрянний, Добрянський та інші, підмінили гасло — «Геть більшовизм!» гаслом — «Геть російський імперіалізм і геть росіян!» І в цьому напрямку переводиться «обробка» громадської емігрантської opinii та opinii зовнішнього світу. По суті це означає, що громадська думка спрямовується на фальшиві шляхи, відгортається увага від більшовизму, послаблюється воля до спротиву йому. І це означає, що п'яті колони поспішають на допомогу Сталіну. Бо що ж більш шкідливого можна придумати для справи антикомуністичної боротьби? Міт про «російський імперіалізм» є головним козирем. В шовіністичній грі, й цей козир мусить бути вибитий з рук. Даремне базікання, що хтось виступає тут на захист росіян. Росіяни не потребують цього. Справа йде про правду, про недозволеність підкопів під святе діло поборювання більшовизму.

Другий, не менш шкідливий міт — це спроби українських шовіністів доводити, що в СРСР менші народи утисковуються росіянами, що росіяни пануюча нація, що перебуває біля керма всіма шаблями влади. І тут — ця безсоромна брехня, що може бути спростована будь-яким із підрадянських біженців — має свою заздалегідь обмірковану ціль: втиснути в свідомість необізнаних людей, переважно молоді, наприклад, галицької, яка не знає советської дійсності, а особливо в свідомість чужинців — потворну думку, що боротьба з СРСР має йти не за лінією боротьби проти **інтернаціонального комунізму**, очолюваного Кремлівським Політбюро, а в плані **національно-визвольної акції**, подібної до визвольних рухів колоніальних народів у Азії та Африці. Не дарма українські шовіністи, а разом з ними різні Токаєви, говорячи про менші підсоветські народи, постійно вживають ярлика — «**окуповані Росією**». Коли ж річ йде про Росію, хоч би в розумній назви, то тіж Токаєви кричать — «ніякої Росії немає». (див. статтю Токаєва в «Українських Вістях» Ч. 75). Ось, логіка політичних хамелонів!

Придивімся, як би виглядав міт про «російського окупанта» на практиці. Припустимо, що вже йде гаряча війна з СРСР, й в цій війні беруть участь ділом чи словом, в обозі чи позаду обозу — еміграційні шовіністичні елементи, наприклад — українські. Ясно, що вони, вірні своїй концепції, вийдуть з гаслом: «За національне визволення України від

російського окупанта.» Само собою, усі дії тоді спрямовуються проти росіян (не обминуть також євреїв та поляків), а комунізм відійде на задній план. Росіяни, що у великій кількості мешкають на Україні, також — українці і все населення України, свідоме, що їхнім ворогом є тільки більшовицька система, сприймуть ці гасла, як зраду й злочин. І наслідком може бути тільки спротив і громадянська війна. Якщо під натиском сили обурене населення примушене буде втікати, то воно, рятуючи життя, буде втікати лише в одному напрямку... до червоної армії, бо інших напрямків не буде. Через це і разом з цим посилюватиметься спротив і ростиме згуртованість навколо більшовицької влади. Тобто повторений буде шлях Гітлера. Цього Ви хочете, панове шовіністи?! Але не забувайте, що такий шлях неминуче приведе або до льоху, в якому Гітлер кулею підвів підсумки своїм «теоріям» або до Нюрнбергу. Ваші ідеї «національно-визвольної боротьби» в плані антикомуністичної акції — є або божевільням або просто злочинством. Жодної аналогії з «національно-визвольними рухами» колоніальних народів Азії та Африки тут нема й у згадці. Ті рухи виникають, коли є стороння, не належна до народу — ворожа сила, тобто «колонізатор», а колонізатором у СРСР є — більшовизм і тільки — більшовизм. Для нього ніякого значення немає, на яку націю він накидає ярмо фізичного й духового рабства, бо він за своєю істотою є — інтернаціональний.

Аби показати усю фальш міту про «окупацію росіянами», ми наведемо визнання українського націоналістичного часопису «Гомін України» ч. 29, де читаємо: «Грузини за царизму дали непропорційно до свого двомільйонного населення велику кількість соціалістичних і більшовицьких діячів. До революції грузинський нарід не був у ніякому спеціальному упослідженні». Виходить, що до більшовизму у великій мірі приклали свою руку й грузини. Досить згадати — Сосо Джугашвілі, Кацо Орджонікідзе, Берію і т. д. Теж можна сказати й про інші народи, і українці жодним винятком не є. Про це красномовно говорять імена безлічі чоловічих комуністичних діячів-українців. Не будемо згадувати їх. Ще більш переконливо про це саме пише польська журналістка В. Топольська в лондонській газеті «Вядомосці»: «Є нормальним явищем, що неприємно довідуватись про речі прикрі для нас. Але правда є важливішою ніж уроєння. У нас є прихильники теорії, що режим теперішньої Польщі спирається лише «на євреях і на росіянах». Цю теорію може розвіяти одна пачка газет з Польщі. Там знайдете імена всіх тих, які становили й становлять основу польської інтелігенції.»

Але ця «теорія» в головах української націоналістичної верхівки, особливо західної, — не розвіється не лише «пачки» газет, а й від тонни чавуну, коли б він упав на ці голови. Чому, можна запитати? А тому, що цих теорій додержуються свідомо, знаючи про їх брехливість. Якщо росіяни «панівна нація», якщо вони стоять у проводі здійснення страхіть — МГБ, Смершу, концентраційних таборів та інш., то як можна пояснити такий перший — ліпший факт, що випадково приходять на думку. У Мюнхені є «Спілка колишніх політ'язнів з

СРСР». Вона нараховує тепер більш 340 членів. Глянемо на національний склад цих кол. в'язнів більшовицької каторги: росіян — 54%, українців — 27%, білорусів — 6%, інших народів — 13%. Де ж тут «панівна нація» і де ж тут «утиск». Наведені числа штовхають до протилежного висновку: що «утисків» підпадають саме росіяни, очевидно, з боку неросіян. А правильним є, що усі народи СРСР мають один утиск — утиск інтернаціонального комунізму.

На шовіністичному озброєнні є не лише міти. Включено також спеціальну методику дій. З улюблених методів найголовніші є — **брехня та терор**. Ті самі риси, що притаманні більшовизмові. Що ж? Логіка має свої закони, і від них нікуди не втечеш. Прикладів брехні, наклепів стільки, що їх не варто згадувати, досить вказати на «міти». А щодо терору, то тут мусимо дещо згадати. Всім відомо про існування т. зв. бандерівської С. Б. (Служба Безпеки) — організації типово терористичної й незрозумілої в умовах еміграції. Усім відомо про замах на життя діяча УВР ген. Д. Гуаяя. Усім відомо, що схоплені «на гарячому» бандити відбувають семирічне ув'язнення в німецькій в'язниці. Але не всім відомо, що УККА (Україн. Конгресовий Комітет Америки) на своєму з'їзді в ц. р. виніс рішення просити американську владу пом'якшити присуд бандитам. Приймаючи до уваги, що тим конгресом керували надхненники замаху — різні Лебеді, Стецьки й Ко, які

лише випадково не посажені за ґрати (не тільки за це), не дивно стає, що обдурений Конгрес УККА ухвалив таке ганебне рішення. Бо про що говорить це? Про прилюдне визнання терору, як методу політичної боротьби, про солідарність з убивцями за наймом, про поправання Божих і людських заповідей. І це є «політика», і це є «політичні» діячі, що наслідуються ще говорити в імені України? І так, як колись шовіністичні наїздники з'явилися до нас у Києві в часи гітлерівської окупації — і кричали: «Жидам, москалям і полякам нема місця на Україні», так зараз ми застерігаємо цих наїздників, що український нарід змінить ганебні Ваші гасла і скаже: «Вам, наїзникам і людоненависникам, — на Україні місця нема.»

Розпалювання ворожнечі в середині нації й нацькування українців на інші народи — це старі і засуджені методи. Царський уряд через своїх молодиків із «Союзу руського народу» спробував колись вживати таких методів. Що вийшло з цього, можна довідатись з історії.

Кожна нація може бути сильною й творчою, коли вона керується загально визначеними законами моралі. Українські «Смердякови» з їхньою проповіддю, що «все дозволене» — українській нації не потрібні. Ні, не «все дозволене» і, перш за все, недозволена **вечесна гра**, яку шовіністичні «вожді» провадять на шкоду України.

В. Борейко

Зчинився великий шум в українському таборі

У одному з останніх чисел газети «Українські Вісті» (ч. 75 — 1952 р.) урядуючий голова Української Національної Ради, він же й лідер УРДП — вмістив статтю під назвою «Хто ж проти українського національного фронту?»

Перечитавши цю статтю, мені не українському політикові, лише звичайному українцеві — хочеться запитати: що робимо, куди прямуємо?

З самого заголовку статті автор дає знати, що ходить про створення т. зв. єдиного українського національного фронту проти ворогів української свободи й незалежності. Того самого фронту, який проголосив п. І. Багрянний та кілька політичних груп — не проти комунізму, що понад 30 років окупує українські землі, а проти «ворогів» з російського табору, тут на його думку зазіхають на нашу волю і незалежність.

Сам термін «національного фронту» не є новий: перегорнемо комплекти тих самих «Українських Вістей» і побачимо замітки про усякого роду «фронти»: народні й ненародні, творені й організовані, забуті й розбиті — в Німеччині, Франції, Угорщині, Італії.

Але для створення дійсно національного фронту, потрібна ідея, щоб захопила націю, усю націю, викликала б національне піднесення, щоб мета фронту була популярною й підтримуваною масами.

Чи так сталося з тим фронтом, про який пише Ів. Багрянний? Автор скаржиться, що на його заклик

(як лідера УРДП, чи Голови УНРади — ролі не відграє) — «зчинився великий шум в українському таборі й проти самої ідеї консолідації й проти тих, що за неї стоять». Далі починається трохи плутанини. Автор пише, що «хоч демократичні середовища ще не забрали організованого голосу» — виявилася певна кількість осіб, яких автор зве «демократичними середовищами» (в лапках), політиками на власну руку, які в пресі в спеціальних виданнях виступають проти самої ідеї консолідації, підтримувани якимись темними суб'єктами та агентами ворога. Автор не розшифровує — хто за цими термінами ховається.

Тут же парюю рядків нижче автор мусить признатися, що такі заперечення проти національного фронту він «чув на власні вуха від людей досить поважних, представників справжніх демократичних середовищ (цього разу без крапок), ще й приналежних до керівництва».

Отже за виразом п. Багряного — поставимо крапки над «І». Виявляється, що не лише ворожі особи та агенти ворога, а й демократи без лапок проти консолідації? Очевидно щось тут не все гаразд, і до тої поведінки мусять бути поважні причини.

Читаючи далі статтю, знаходимо й причину. Винуватцем шуму виявився термін «українські фашисти». Поправимо: на нашу думку — не лише термін,

а головне, що за цим терміном ховається. І для з'ясування того мусимо торкнутися історії.

УРДП, речником якої є сам Ів. Багрянний, була, власне кажучи, першою демократичною партією, яка в повоєнні часи перша вийшла на арену української еміграції. Вона, мусимо об'єктивно визнати, одна з небагатьох партій, що має писаний статут і програм, певну організаційну структуру та є типовою східняцькою партією, українською й православною. Поруч з УНДО і соціалістами, про УРДП можна говорити, як про партію взагалі і як про партію демократичну, на відміну від чисельних новотворів на українському політичному небі, як от — конструктивні сили, союзи земель і т. ін., які, як метеори з'являються і ще швидше зникають та є продуктом творчості невдалих фольксдойчерів, а не українців, взагалі.

Підтримувана прогресивними колами української інтелігенції, у відміну від монополізуючих партій тотального, правого напрямку — Бандери, Мельника, Гетьманців, — УРДП була демократичною партією й негайно примушена була витримати силу атак з боку зазначених вище «середовищ».

Усі засоби були вжиті, щоб задушити ту УРДП — починаючи з нападу на самого Ів. Багряного, побиття вікон у його приватному приміщенні, аж до спалювання примірників газети «Українські Вісті», терору над кольпортерами і т. под., — факти, про які довідемося з комплектів самої газети «Українські Вісті».

Поправління в бік націоналізму почалося з приходом до редакції та УРДП — Ю. Дивнича, як головного редактора. Не відомо, як саме й чому був він пов'язаний з бандерівськими колами, але скоро після його приходу вчинився галас, що, мовляв, УРДП бідна на кадри, що вона загине, коли... не перетягне до себе хоч би пару бандерівців. Були вжиті заходи: Ів. Багрянний піддався впливові Дивнича й на УРДП-івському обрії з'явилися п. п. Гришко та покійний Рябищенко, а за ними повільний вплив бандерівщини.

Досить нагадати, що в одній із своїх статей Гришко добалакався до того, що після звільнення України все населення мусить пройти дерусифікацію «по образу і подобию» німецької денацифікації.

Під вплив цих нацистських теорій підпав і сам Багрянний: Зі шпальт газети зникли громові статті та фейлетони про Бандеру, про «блискуче відокремлення» та про «недоученого семінариста» (до речі — ці фейлетони чимало сприяли створенню цілком незаслуженого ореолу партії бандерівського зброду), а їх заступили писання про «російських імперіялістів, «малоросів» та інш., більш співзвучні бандерівській тематиці. Логічним довершенням цього курсу є намагання остаточно виправдати колишні політичні противників і зняти з них цілком заслужене тавро — українських фашистів.

Як і слід було чекати, справжні демократичні середовища або, за виразом Багряного, «політики на власний копил», особи, яким «кров та жовч ненависти вдарилася в очі» — зчинили галас.

Не називаючи, крім Феденка, жодних прізвищ, автор навмисно замовчує те, що в середині самої УРДП існує чимало середовищ, яким роками вбивалося в голову твердження — «українські фашисти»,

«блискуче відокремлення» і в яких ще напевно болять голови від бандерівських бешкетів, таборових цадиків — тепер новоявлених демократів. І звичайний «холопський розум», насичений повідомленнями «Українських Вістей» про «імпрези» улаштовувані бандерівським «проводом» над кольпортерами чи звичайними уердепістами, велить прийти до висновку, що причиною такого занадто крутого повороту в українській «політиці» — є не лише «кров і жовч».

До того тут немає жодних «урядових чинників», як то в СРСР, де можна за їх допомогою змінювати щоранку погляди на ті чи інші речі.

На жаль, дії бандерівських молодиків у таборах мало чим відрізняються від методів «урядових чинників» в СРСР, або в минулому — німецьких СС-ів. І ті факти про бандерівські бешкети, про які ми дізналися з газети п. Багряного ніяк не дають підстав вважати бандерівців демократами, аж так довго, поки вони не відмовляться цілком від нацистської практики й при тому — не тільки зовнішньо. Адже не секрет, що ОУН не має навіть зовнішніх атрибутів демократичних партій і, нажаль, заява п. І. Багряного нагадує нам «демократизацію» східніх сателітів СРСР. Отже не є дивним, що зчинився шум в українському таборі, бо для дійсних демократів одного наказу «проводу» не досить, щоб перетворити фашистів у демократів.

Нарешті, щодо самої ідеї національного фронту, УНРади та консолідації. Спроба консолідації не є новою. Із самого початку виникнення УНРади щодня йдуть балачки про усякі консолідації, з'єднання, залучування і т. ін. Майже 5 років намагаються «сконсолідуватися» українські демократичні партії з ОУН Бандери та гетьманцями. Скільки коштовного часу, паперу, грошей, сил, розмов, нарад і перемов витрачено на «консолідацію», скількома зі своїх постулятив поступилася УРДП, аби добитися консолідації, яка безумовно тепер відштовхне від себе цінні українські кадри з нової наддніпрянської еміграції й підсилить позиції ворогів української справи. Можемо сміливо твердити, що резигнація Багряного з демократичних засад, переведення антиросійської акції, підроблене під ОУН, п'ятирічні безплідні переговори, тупцювання на місці, відсутність конкретної антибільшовицької роботи, на яку, безумовно, УРДП здатна, незацікавленість сучасним і майбутнім еміграції — відштовхнули від УНРади силу дійсних демократичних середовищ та окремих осіб, підірвали до неї довір'я й поставили осторонь від активного політичного життя силу здатних особистостей, зокрема з позапартійного табору, яким остогидла ця балаканина й вічні поборювання, замість продуктивної праці.

Мимоволі повстає питання: чи взагалі доцільно вести переговори про консолідацію. Чи не тягтяться вони знов п'ять років і чи не ховається за упертим небажанням спільної праці (абстрагуємося від її характеру) певних політичних середовищ, насамперед — ОУН(р), УГВР та СГД, чиясь ворожа робота, яка відтягає сили, енергію та волю провідних людей української еміграції на безплідні слова — від правдивих і потрібних завдань визвольної боротьби.

З другого боку, чи не виникло питання в самого Ів. Багряного на скільки безпечною є «консолідація»

з панством — Бандерою, Стецьком та Лебедем? Особливо, коли припустити, що УНРада дійсно повернулася б на Україну та була визнана, як тимчасовий уряд. Чи не наслідував би сам Багряний долю Масарика, Бенеша та інш., ім'я яким легіон, що теж вірили в можливість консолідації з тоталітаристами. А ОУН(р), на жаль, не раз демонструвала, що вона до того є і **терористичною**.

Консолідація з гетьманцями не є загалом поважною акцією і в цьому легко може пересвідчитись звичайний «холопський розум», лише перечитавши їх писанину.

Розглядаючи консолідацію та самий національний фронт об'єднаних партій, автор забуває, що партії з їх дуже невеликим членством не є **усією** українською еміграцією, що існує досить велика група позапартійних і таких осіб, для яких існуючі «середовища» не відповідають їхньому політичному смакові. Забуває автор також, що існують українські проросійські та федералістичні організації й одними прокльонами та начеплюванням на них ярликів «зрадників», «малоросів» (тим більш терором — за рецептами ОУН) — їх, не побороти. Нагадаємо хоча б, що за висновками американських експертів, які довгий час перебували на повоєнній Україні — нова українська генерація досить зрусифікована і, як пише хоча б Бахтурі в останніх числах «Ревю оф Політик» — «наївно було б спекулювати на сепаратистських почуваннях за межами СРСР». Тільки обережною виховною кропітною працею можемо розбудити там національну свідомість. А коли за намірами Гришко оголосимо «відрусифікацію», за порадою Бандери — ще терор, то дозвольте вас запитати: в чому тоді полягатиме різниця між існуючим тепер більшовицьким ладом і Вашим програмом? Чи при цьому населення не буде просто давати Вам відсіч або тікатиме від Вас, як від чуми? Бо населення вже бачило таких «визволителів» і, як знаєте, дало їм належну відповідь.

Досвід праці УНРади показав, що, на жаль, можна було б сподіватись більших наслідків від її праці. Чи не доцільніше замість нескінченних балачок з

прополітикованими середовищами, зайнятися консолідацією справді **демократичних** сил, пошукати нових спільників серед неорганізованого українського громадянства, яке й досі стоїть осторонь від політики. Особливо тепер, коли світ консолідується на **демократичних** засадах, організує спротив тоталітаризмові, коли утворюється Європейська Рада, Монтан Уніон, готується ґрунт для Сполучених Штатів Європи, для Світового Уряду. Чи не ліпше вийти із зачарованого кола партійної гризні й пошукати нових спільників? Шум, що **вчинився в українському таборі пояснюється застарілістю та неактуальністю гасел сучасної політики УНРади**.

Нарешті про ворогів: маєте рацію — в українського народу, як ні в кого, їх є більше, ніж досить. Перегляньте для цього польську, чеську та угорську пресу. Кожен мріє про частину українських земель. А головний ворог більшовизм у Кремлі, для знищення якого ми так мало робимо, товчучи воду в ступі — далі поневолює народи СРСР.

Чи не варто пошукати **нових** спільників, бо, наприклад, українські федералістичні партії є ближчі за польських чи чеських націоналістів. Чи не варто переглянути нумерацію ворогів і під ч. 1 поставити не федералістів (автор до речі до них не належить і не поділяє багатьох їхніх поглядів), а правдивого ворога — **інтернаціональний комунізм**. Під ч. 2 — підуть ті, що претендують тут ще, не вбивши ведмідя, на наші землі. Російська небезпека не є такою страшною, коли ходить про російські **демократичні середовища**. Гарантією ж для нас є ОН, атлантийська хартія та зміни в світі, за яких вже неможливий національний утиск.

І той політик є справжнім **політиком**, який в потрібний час зможе знайти потрібного йому спільника, не жертвуючи марно кров'ю свого народу в спільній і можливо вирішальній боротьбі.

А той шум, що вчинився в українському таборі, буде для Багряного і очолюваної ним УНРади — пересторогою.

Євг. Приходько

Зачароване коло

У таборі українських націоналістичних кіл сталися нові події й досить сенсаційні. Українська преса звітує про чергове творення єдиного національного фронту, чи то, за словами п. Багряного, — «про довершення консолідації українських політичних сил». Вістка, що ніби-може втішити кожного українця, який вже сім років чекає того «довершення». Але разом з тим кожний українець не розуміє, про яку таку консолідацію йде річ, коли 25. VI. 1952 р. на конференції в Мюнхені всі вже «сконсолідувались» і з приводу цього було тим же Багряним написано багато урочистих слів, було з погородою зазначено, що утворився «монолітний й подивугідний фронт», який за кількістю скріплюючого цементу мало не подібний до ВКП(б). Раптом — ще не відтреміли

фанфари Мюнхену — нова консолідація! На жаль, дивуватися нічому, бо кожний українець знає, що «консолідація» це основне питання, навколо якого завжди тупіє українська політика. Тема «консолідації» перетворилася вже в «занятіє». Слово «консолідація», — за дотепним виразом одного українського політика, — не лише модне й гарне, але водночас **також** є одне з найфатальніших слів української політичної еміграції. Фатальність і приреченність усяких спроб об'єднання українських політичних сил має свою давню й безславну історію. До згоди українська верхівка ніколи не приходила. Запорізький гетьман Сірко дуже виразно підкреслює цю українську хворобу. Незгода поміж своїми привела до краху справу Богдана Хмельницького, як

тільки його не стало. Незгода загубила І. Мазепу, незгода поховала Центральну Раду й так іде до наших днів. Українська еміграція лише ступає протоптаними стежками й повторює традиції» минулого. Як фатум висить над українською справою ця неспроможність української еліти до державної, конструктивної праці й часто повстає гірка думка, що, може, український нарід взагалі є нездатний до державности, бо він не спромігся збудувати її протягом століть, що він є анархічний, за своїм духовим складом. Але це не так. Трагедія є в тому, що за якоюсь примхою історії українську справу робив і робить не український нарід, а його іменем випадкові люди, які ніколи не прислуховувались до голосу народу, не прислуховувались до владних вимог сучасности й тягли громадську думку назад, до відмерлих ідей минулого, до політичного примітивізму. Романтика національних війн, розенберґівщина, самолюбобання, шовінізм, протиставлення себе всьому неукраїнському, впевненість, що кордо-ни цивілізації проходять як-раз по Збручу або Сяну, це не є жодна зброя, щоб виходити на боротьбу за українську справу.

Про яку ж нову «консолідацію» зараз йде річ, чому виникла вона і в чому полягає її сенс? Відповідаючи на запитання, ми зауважуємо, що факти, матеріяли, оцінку наступної консолідації — ми подаємо за коментарями й інтерпретацією провідних часописів націоналістичних українських угруповань, головним чином — «Українських Вістей» та офіціоза «Української Національної Ради» — «Неділя».

У «Неділі» ч. 17 (вересень 1952 р.) повідомляється: 7 серпня 1952 р. в одному з ульмівських ресторанів лідер УРДП Багрянний перевів таємну п'ятигодинну розмову з М. Лебедем — генеральним секретарем зовнішніх справ УГВР. Ульмівський бонза зробив цей крок нібито через те, що він прийшов до висновку, що в українській еміграції є тільки дві політичних сили, які мають перспективу: УРДП й бандерівці і з цих саме сил вирішив він «довершити консолідацію». На нашу думку, правильніше сказати не «довершити», а добити. Для «довершення» Багрянний вирішив «поступитися» своєю дотеперішньою принциповістю в підтримці платформ УНРади. Поміж Багрянним і Лебедем було встановлено, що заради об'єднання УРДП і бандерівців «треба буде зліквідувати уряд президента і знищити панування династії Лівичьких». А це означає «зперечення ідеї УНР (ідеї петлюрівської, традиційної)». І означає, що уся петлюрівська частина УНРади має бути викинутий з націоналістичного «заповідника» і залишитися в повітрі. Ось тобі і «монолітний» фронт і зворушлива співпраця Багрянний — Лівичький. Мимоволі пригадується бульварна російська пісенька: «Говорила сыну мать: не водись с ворами — в Сибирь-каторгу пойдеш, скуют кандалами.» Більш нічим, нажал, ми не можемо втішити п. п. Лівичьких та їхніх однодумців.

Погоджено в бесіді Багрянний — Лебідь і те, що Лебідь мусить остаточно порвати з п. Майстренком, а Багрянний зобов'язаний «всіма засобами поборювати Укр. Нац. Гвардію та її командира — Т. Бульбу-Борозця. При тому стало відомо, що Багрянний передав Лебедю «усі найтаємніші інформації про Буль-

бу». Також, що редакція бандерівського часопису «Український Самостійник» припиняє «політичну дискусію проти ульмівського середовища УРДП, підсилювану «бельгійськими» й «англійськими» членами УРДП, що відійшли від своєї партії. Таким чином, бачимо, що дві групи УРДП вже давно відкололись від «улюбленого» ульмівського вождя. Це ж, як кажуть: «Почин дорожче грошей.» Цікавим в «бесіді» ще є і те, що «Лебідь пообіцяв лідерові УРДП в трактаті співпраці здобути для апарату й преси УРДП деякі фінансові засоби». Так би раніш сказали, бо наївні люди могли думати, що усе відбувається на ідеологічному ґрунті й даремно ломили б голову над тим, в чому саме полягає ця «ідеологія». Є одна подробиця, щодо зустрічі Багрянний-Лебідь: виявилось, що переговори переводилися вже на проґнози кількох місяців, тобто і в часи мюнхенської «консолідації». «Тонка» гра, щоб не сказати гостріше!

У двобойі поміж Багрянним і Бульбою справа йде власно — про зудар «між прихильниками чистої петлюрівської ідеї й прихильниками так званого «хвильовизму», тобто цілком природньо роз'єднується те, що штучно з'єднувалося.

У середині ОУН(р), як можна довідатися з добре поінформованого часопису «Неділя» «монолітність» й згуртованість виглядає так: сам Бандера уступив зі свого посту «вождя», а група розломилася на три частини: перша — люди Ярослава Стецька, а за Стецьком стоїть СБ (Служба Безпеки), яка саме провадила розмови з середовищем УРДП. Тут, до речі, треба додати, що в розмовах Багрянний-Лебідь — «Українська Головна Визвольна Рада (УГВР) завірила Багряного, що УГВР хоче усунути Стецька «від усякого впливу й бажає перебудувати ОУН(р) в сильну кадрову партію». Другу групу бандерівців складає опозиція під керівництвом редактора «Українського Самостійника» — Кордюка. Третю — репрезентує маістр Дзіндра, що виступає проти демократизації партії.

Проти Я. Стецька деякі «акції» вже «застосовано»: Центральний Кобмітет А. В. Н. усунув з посади в АБН дружину Я. Стецька — Муху і, не дивлячись на протести чоловіка, посаду передано Р. Ільницькому. «Акцію» цю приписують Лебедю.

Можна легко собі уявити, який «інтерес» на міжнародньому форумі можуть викликати ці «поважні» події на Дахауерштрассе!

Група гетьманців-державників «останньо досить знесилених», як пише «Неділя», увійдуть до УГВР, коли до неї вступлять також бандерівці. Це — в плані «консолідації» Багрянний — бандерівці.

В УККА (Україн. Конгрес. Комітет Америки — американці українського походження) — теж панує неспокій і українські справи не дозволяють УККА займатися американськими справами. А було б куди доцільніше! Голова УККА Добрянський вирішив знайти шляхи до співпраці з «Американським Комітетом визволення народів Росії», проти чого повстав член Політичної Ради УККА В. Мудрий. Зрозуміло, що відбулася гостра «дискусія», але Добрянський свій задум зреалізував, спромігшись одержати більшість голосів. У питанні про ставлення до Американського Комітету, говорять, що УРДП нібито теж готова до співпраці з Американським Комітетом.

якщо останній буде говорити з нею не в рамках УНРади, а як з партією. Потягнулися до Американського Комітету й американські бандерівці, що підтримали акцію Добрянського, гостро розходяться зі своїми однодумцями в Європі.

Озираючи з ульмівських висот це безвідрадне становище на «монолітному» українському фронті, головнокомандувач «консолідації» Багрянний промовив: «зчинився великий шум в українським таборі й проти самої ідеї консолідації й проти тих, хто за неї твердо стоїть» («Українські Вісті» ч. 75 від 14. IX. 1952 р.). А ось саме тих, що «стоять твердо» за консолідацію — кола з УНРади ж обвинувачують у «шуму», про який ніби із жалем говорить Багрянний.

Ось такий вигляд має «консолідація» в найновішому виданні п. Багряного (вересень 1952 р.). Що ж? Стара історія. Шум в «УРДП», шум в ОУН(р), шум в УГВР, шум в УНРаді, шум у УККА, шум з Мухом Я. Стецька, а найбільший шум у головах звичайних нерозполітикованих українців. Дійсно якась Вавилонська башта! І винних нема. Залишаються, як присяжні «козли відпущення» — «тулаівці», федералісти і, само собою, «москалі». Правда, не було б «москалів» — теж важко прийшлося б, бо не було б про що писати в нечисленних та журналах, не було б про що словоблудити на різних «академіях», конференціях, просто кажучи, не було б з чого жити і не було б чого їсти. А вже пити — тим більш!

Але нам зовсім не до сміху. Ми поділяємо цілком слушні слова автора статті «Неділі»: «Українське безпартійне нерозполітикоане громадянство, що дорожить ідеєю боротьби за українську державність і за соборність, сприйме безумовно, повідомлення нашого часопису із сумом і журбою. Публікуємо ці не веселі «сенсації» не для того, щоб робити театр з подій, які раптом почали розвиватися в українських політичних колах.» Автор робить тільки одну помилку: події розвинулися не «раптом», а вони є логічним висновком всього комплексу націоналістично-шовіністичної діяльності.

Далі «Неділя» пише, що «над колискою теперішніх непорозумінь стоїть **«амбіція»** поодиноких діячів і бажання більшої влади, те «вождеслав'я», за виразом Т. Бульби, що завжди стояло поперек дороги української визвольної боротьби». Крок Багряного, перестерігає «Неділя», буде розцінено, як акт «надто легкої резигнації» з «демократичних засад»... Іншими словами — не демократи виграли, а демократи, за ціну консолідації без зобов'язань, програли ту опінію, яку досі мали в колах чужинецьких обсервацій українського політичного життя. УНРада подала руку бандерівцям і гетьманцям, які нічого не мусіли зрікатися, нічого заперечувати, і нічого відпекуватися.» І дійсно блок УРДП і Бандери є перш за все резигнація з усіх демократичних принципів і прийняття фашистської концепції ОУН(р). Чим би і як не пояснював свої дії Багрянний, зрада демократії є фактом і УРДП «рушила фальшивою дорогою без керма і вітрил».

Тверезо й демократично думаючи укр. еміграційні кола й окремі особи, до яких треба зарахувати і автора статті в «Неділі», давно пропонували утворити не «міжпартійне бюро», яким по суті є УНРада, а «фаховий політичний центр, члени якого мусіли б працювати в інтересах цілої нації, а не своїх пар-

тійних осередків» і які б мусіли «повести велику національну політику, а не розбивну», «не боятися стрінутися з росіянами, дати українцям по усьому світі відчуття, що ми діємо і ростемо». Але УРДП «захоплене своєю величчю зійшло з плянового шляху й невідомо ще куди воно зайде». Що особливо турбує тверезе українство — це те, що утворена в українській еміграції ситуація дає всі підстави ворогам думати, що український національний рух — це рух антиєвропейський, відсталий, антидемократичний». Зі свого боку ми гадаємо, що не тільки у ворогів укр. руху утворюється таке враження, а воно виникає й у друзів. Багато разів ми вже чули про визнання помилок і про заклик до демократичних ідеалів: ще декларувати про демократію замало, потрібно це довести на ділі.

Аналізуючи «консолідаційні» експерименти української націоналістичної верхівки досить яскраво виступають ті рушійні сили, що приводять зусилля української еміграції до глухого кута й обрікають їх на банкрутство. Мотиви ці такі: 1. гроші, 2. боротьба за владу, 3. амбіції «вождів».

Зайве доводити, що на цих підвалинах не можна будь-чого досягнути та будь-що будувати. Цілком є несуттєвим, що вчора Багрянний громив бандерівців, демонструючи їх фашистську натуру, а сьогодні бльокується з ними, прощає їм усі гріхи й розкриває перед ними свої демократичні обійми. Цілком не є важливим, що ОУН(р) розкололася на три чи на двадцять три частини, не є важливим — що Лебідь ворогує з Мухом, а Муха ще з кимось. Не є важливим, що Добрянський полемізує з Мудрим, а Мудрий з Немудрим, — все це нічого не змінює в загальній ситуації. Різні комбінації з'єднання можуть лише нагадувати відомі слова з байки Крилова: «А ви, друзя, как не садитесь, в музыканты не годитесь.»

Для оздоровлення треба перш за все викинути геть ті хибні підвалини, на яких побудована справа нежиттєвого шовіністичного націоналізму, треба теорію й практику своїх дій спрямувати й підкорити єдиній виправдуючій нас цілі — боротьбі з за повалення більшовизму й тим самим боротьбі за визволення України. Невизнання цих цілей робить українську національно-визвольну акцію порожньою. Ця акція буде порожньою й тоді, коли ідея антибільшевицької боротьби буде підмінена сторонніми й другорядними завданнями або грою політичних горлохватів, що «трясуть склепіннями» ульмівських бараків. Не замкненням у свою партійну шовіністичну шкарлупу, не відгородженням себе від усього неукраїнського, не оплюгаванням усього інаchedумаючого, не дешевим демонструванням своєї непогрішності, не оспорюванням один у другого не існуючої влади — йдуть до консолідації українських політичних сил і до використання їх для української справи. На яке співчуття української емігрантської маси можна очікувати ця ганебна парада політичних комедіантів? Про яке «чільне» місце на міжнародній політичній арені українська еміграція сміє думати? Не треба бути мудрим, щоб зрозуміти, що вільний світ може й буде рахуватися лише з такими емігрантськими формаціями, які можна було б поставити на службу загальній справі — антикомуністичній боротьбі. Тільки в такому плані еміграція може набути вагу й значення політичного фактора.

Не треба забувати еміграції, що їй непомітно для ока готується рахунок з боку українського народу та з боку вільного світу, що напружує сили для подолання ненависного комунізму. А що справді українською еміграцією зроблено в цьому напрямку? Яку відповідь дадуть керівники української еміграції на це запитання? А ту, що не зроблено нічого. Передивіться десятки українських часописів за низку років і Ви не знайдете жодного, який би безпосередньо мав відношення до завдань звільнення нашого народу від більшовицької влади. Що боролась у заплілю УПА? Але яка роля припадає тут на вождів з Ульму й Дахауерштрассе? Роля глядачів, які до того ще приписували собі ролю керівництва бойовими діями УПА. Ніких праць про методологію, тактику, форми, вишукування нових шляхів активної боротьби з більшовизмом немає й в згадці. Вивчення підрадянської України не провадиться. Немає чіткого визначення проти кого, за що, як боротися за звільнення України. Є лише поверхові й порожні фрази. Уся преса присвячена внутрішнім справам ворогуючих поміж собою партій і груп. Ні до чого, крім роз'єднання — політичні українські кола волі не виявили.

Багрянний може дарувати минуле бандерівцям і проклямувати їх тисячу разів демократами, але

український нарід нічого не подарує тим, хто приклав свою руку до його і без того тяжких страждань. Багрянний може солідаризуватися з бандерівцями та з іншими фашистськими об'єднаннями, але український нарід добре знає, що багрянівсько-бандерівська мафія несе йому терор й громадянську війну. Бо він пам'ятає роки 1941—1943. Українська еміграція щє більше переконається, що з такими «бльоками» їй не по дорозі, що український шовінізм це не є ідеологія, а — зоологія, не ідея, а професія. Не багрянівські рецепти консолідації повернуть заплутаних різними Лебедами, Стецьками, Багряними — малодосвідчених українців на шлях справжнього служіння українській справі, а повне ідеологічне роззброєння й рішуче засудження усіляких розенбергівських «теорійок». Те, що викинуте на смітник, не підіймається знову, політичне сміття для консолідації українських політичних сил не потрібне. Консолідація — це не переміщення на політичній шахівниці фігур «вождів», а відмовлення від участі в тій нечесній грі, яку ці «вожді» провадять. Доки цього не буде, консолідація не вийде з того зачарованого кола, куди вона експериментами великих і малих українських «фюрерів» загнана.

Л. Бойко

«Миролубство Сталіна»

Войовничий комунізм, спекулюючи на втомленості людства та на його природній огиді до війни, енергійно проводить кампанію за мир.

«СРСР бажає миру. Всі свої сили, всі матеріальні ресурси він присвячує величезному мирному будівництву» й більш за все, «намагається уникнути війни, бо це може стримати його темпи будівництва». Так щодня, пишуть радянські газети й на увесь світ і всіма мовами кричить про мир і мирні наміри, радянське радіо. Так званий стокгольмський заклик до миру «підписали» сотні мільйонів.

Як ці мільйони підписували цей заклик до миру, уявити собі не тяжко. Хто може сказати, що людство не прагне до миру!? Так, воно прагне, бо не загоїлися ще рани, які зазнало людство під час другої світової війни, коли в багатьох країнах, майже цілком було зруйновано величезну культурну спадщину цілих поколінь, десятки мільйонів людей загинуло й покалічено.

Людство навчене страшенним досвідом минулої війни, дійсно бажає миру й вживає всіх зусиль, щоб назавжди уникнути повторення страхіть війни.

Так велика більшість людства безумовно думає й робить.

Але, чому, все таки, це людство з такою тривогою дивиться в бік Москви? Невже ж воно не довіряє всім запевненням і радянського уряду й мирних конгресів? Може й справді Кремль щиро бажає миру й зовсім не зазіхає на вільний світ?

Може всі ці побоювання, з боку вільного світу, не мають жодної підстави! Нам ось наводять навіть і докази, чому, наприклад, Сталін в 1946/47 р. р. не

рушив на роззброєний Захід, який він міг тоді окупувати без жодного майже спротиву. Чому Сталін відкликав своє військо з Іранського Азербайджану, де він встиг, навіть, створити «незалежну, народну Азербайджанську республіку». Яка сила могла його примусити відступити?

Були чутки, що Америка зажадала цього в ультимативній формі. Але ж нещодавно, сам Труман спростував це. То навіть, як що й існував такий ультиматум, то що могла зробити Америка, яка тоді на повний хід провадила демобілізацію. Крім того, тоді в Америці зростали тенденції не ув'язуватися в нову війну и, навіть, під впливом таких тенденцій, Америка, згодом відкликала своє військо з Кореї й оголосила, що Корея й Формоза не входять до сфери Американської Армії. Правда, ці тенденції, на решті, змінилися, але ж, в той час Америка за Іранський Азербайджан воювати з Радянським Союзом не стала б, так само, як вона не стала на перешкоді Сталіну, коли він «мирно» захопив і комунізував Чехословаччину, Угорщину, Румунію та інш. У ось Сталін, все ж таки відкликав своє військо з Азербайджану.

Хіба ж це не доказ сталінського миролубства?

А блокування Берліну! Хіба ж Сталін не припинив його, в умовах переважної військової сили в Східній Німеччині й в умовах матеріального напруження союзників, примушених тоді постачати повітряним шляхом, двомільйонове населення. Й ось, зараз, обвинувачують Радянський Союз в агресивних намірах, в той час, як він сам, навіть, пропонує скласти пакта про ненапад поміж п'ятьома

великими державами й тим забезпечити світ від загрози будь-якої війни.

Але, всі ці докази набувають зовсім іншого вигляду, коли ми докладно проаналізуємо всю політику Сталіна за післявоєнні роки.

Перш за все, хотілось би знати, чи дійсно Сталіна можна зв'язати якимись пактами про ненапад. В свій час СРСР склав низку таких пактів з Польщею, Фінляндією, Румунією та зі всіма Балтійськими країнами і що ж — хіба це перешкодило Сталінові напасти на них і загарбати їхні землі?

Ні, Сталінським пактам про ненапад вірити не можна.

Лише один раз в історії він ретельно додержувався такого пакту, якого за словами Молотова, було скріплено кров'ю. Це пакт підписаний Ріббентропом та Молотовим.

Але не любить Сталін зараз згадувати про цього пакта. Дуже і дуже великої крові він коштував всім і, впершу чергу — Радянським народам. Якби Гітлер не забезпечив себе тоді цією угодою, то ніколи б він не наважився почати війну і світ не знав би її страхів.

Ось чому держави вільного світу не йдуть на мирні заклики Сталіна. Нема йому віри! Сталін ніколи не зійде зі шляху, який має привести його до захоплення влади в цілому світі.

І сам Сталін і, колись, Ленін неодноразово заявляли, що рішучий бій поміж комунізмом та капіталістичним світом — неминучий. І Сталін вперто йде своїм шляхом. Правда, він йде обережно, — все, що йому перешкоджає, він обходить, часом відступає, щоб потім ще більш уперто наступати.

Така його тактика збиває з панталіку часом і дуже досвідчених державних мужів.

Що зробив Сталін, коли Америка відкликала своє військо з Кореї? Він, за допомогою своїх китайських агентів, під виглядом прагнення корейського народу до об'єднання обох частин, — негайно зробив напад на південну демократичну частину Кореї. Його розрахунки не зовсім виправдались. Південної Кореї він не захопив, але він втягнув вільні держави й, перш за все, Америку — в довгу, виснажуючу й коштовну війну. Він прикував на Сході значні їхні сили й цим загальмував озброєння держав Північно-атлантичного пакту.

А війна в Бірмі, в Індокитаю, на Філіпінах? Що ж це таке — як не агресія, хоч й замаскована.

Треба ж кінець-кінцем поставити крапку над «і» — всі ці війни на Далекому Сході провадяться за наказом Кремля і за рахунок матеріяльних ресурсів Радянського Союзу.

На Далекому Сході вже палає дійсна війна, підпалена руками Сталіна, де гинуть сотні тисяч людей.

Сталінська політика, це політика грубої сили й ніякої мови, крім мови сили, він не визнає. Тільки опір силою ж — може зупинити агресію СРСР. Якби великі держави в свій час вчинили рішучий опір в справі нахабного загарбання Чехословаччини, то Сталін пішов би на відступ, і ця країна може була б зараз у родині вільних народів.

Якби в свій час було б підтримано національний уряд Китаю, то, може, країна не опинилась би в руках Мао-Дзе-Дуна, маріонетки Московського Політ-

бюро. Під час, так званої, берлінської кризи, в 1948 р. Сталін мав певний намір захопити Берлін, він надіявся на нерішучість союзників і їхнє побоювання війни. Але коли союзники заговорили зі Сталіним мовою, яку він тільки й розуміє — коли вони твердо заявили, що Берліна не віддадуть і що спроба захопити Берлін — викличе війну, на яку Сталін йти тоді не міг, то Сталін відступив. Заява ген. Клея, що на випадок нападу на Берлін, він відповість танками — одразу витверзила Сталіна, який раптом став виявляти «миролюбство».

Таким чином Сталін кричить про мир, а в той самий час готується до війни, він організує «маленькі» війни, щоб ослабити й дезорієнтувати противника. Але великої війни він боїться. Пакти про ненапад від укладає зовсім не для того, щоб їх виконувати, а щоб виграти час.

Вірити мирним намірам Сталіна й вірити в можливість одночасного існування двох систем — можуть тільки сліпі, які не можуть, або не хочуть нічого бачити. Весь Радянський Союз всіх сателітів він впряг до воза війни. Він горячково озброюється для того, аби створити фортецю інтернаціонального комунізму й щоб в момент, коли він буде вважати себе сильнішим від противника й коли буде повна відсутність ризику, зробити напад.

Чому Сталін боявся розв'язати війну в 1946/47 р. р. і боїться зараз, коли всім відомо, що він увесь час тримає величезну армію. Чому не поспішає він до своєї мети — підкорити комунізму весь світ, чому так гістерично причить, що хоче миру?

А тому, що він не впевнений в своїй армії, він її боїться. Досвід другої світової війни переконливо довів це. Червона армія й підрадянські народи не були на боці Сталіна.

І якщо Сталін й виграв війну, то тільки через те, що:

1. Гітлер своєю божевільною політикою до населення й до військопопелонених повернув антисталінський настрій в бік піднесення спротиву проти чужоземного загарбника, що Сталін дуже вміло використав, одразу змінивши комуністичні гасла — на національно-патріотичні.

2. Величезна допомога в матеріяльних засобах війни з боку США и Англії. Невпевність в армії й народі — ще більше зросла в післявоєнні часи, коли виявилось, що Сталін жодної із своїх обіцянок, щодо поліпшення життя армії и підсоветського населення, не виконав і ще сильніш затянув більшовицьку петлю. Обурення народу з цього приводу — Сталін добре знає.

Є ще одна причина, яка не дозволяє й в найближчі роки не дозволить Сталіну розпочати «последний и решительный бой» — це причина — економічного порядку: нещодавно Кремль з великою парадом та з великим галасом оголосив плана нової п'ятирічки (1951—1955 р. р.).

Даремно було б шукати в цьому плані кількісних показників. Це є таємниця, що дуже старанно приховується й, перш за все, від власних народів, які мабуть, не повинні знати, на розвиток якої галузі радянського господарства йдуть ті величезні кошти, що здобуваються їх тяжкою працею.

В цьому плані лише самі відсотки. Але, як що ці відсотки належно проаналізувати, то нарешті, все ж таки можна дійти й до кількісних показників плану.

Тоді ми дізнаємося, що весь цей п'ятирічний план побудовано в напрямку прямої підготовки до війни. Не легка індустрія грає тут чолівну ролю, не зріст виготовлення черевиків, чи одержі, чи хатнього майна. Ні! Тут весь «упор» взят на розвиток важкої індустрії, яка є основою військового потенціалу. Видобуток в 1955 р. нафти має становити 68 мільйонів тонн, чавуну 34 міл. тонн, сталі 44 міл. тонн, міді 475 тисяч тонн (збільшення на 90% в порівнянні з 1950 р.) а алюмінію, цього найголовнішого металу в авіаційно-будівельній індустрії, — накреслено збільшити, навіть, на 160% і довести витоп алюмінію до 390 тис. тонн на рік. Ось який напрямок має ця п'ятирічка! Не покращення постачання населення, так званним «ширпотребом», а десятки тисяч танків, гармат та самоліотів — ось що, перш за все, має на меті новий п'ятирічний план.

Цей план яскраво свідчить, куда крокує Сталін. І людство має певну рацію не довіряти Сталінові.

За даними економічної географії СРСР (вид. 1951 р.), ми дізнаємося також, що в 1948 р. Радянський Союз, в наслідок зруйнування багатьох металургійних заводів, відчуває велику нестачу металу без якого велику війну вести не можна. За десять років з 1940 до 1950 р. видобуток чавуну збільшився лише на 29%, сталі — на 22%, а нафти лише на 20%. І ось Сталін зараз намагається випередити в цих галузях США. Але, на жаль, Сталінові і, на щастя людству, Радянський Союз далеко відстав від видобутку США. Так за п'ятирічним планом передбачено витопити в 1955 р. сталі 44 міл. тонн, в той час, коли вже зараз витоп сталі в Америці дорівнює 110 міл. тонн., нафти Америка вже зараз видобуває в 15 разів більш ніж Радянський Союз. І це одна лише Америка, а як взяти видобуток решти вільного світу, то різниця буде ще більш вразлива. Ці показники складають враження, що як не намагається Сталін підвищити свою важку індустрію, все ж таки йому тяжко буде протиставити себе країнам вільного світу. І нібито вільному світові не треба турбуватися. Ні! — це було б величезною помилкою, бо, як би створилися відповідні умови, а саме: розпад чи ослаблення північно-атлантичного пакту, або оволодіння Сталіним якоюсь новою нищівною зброєю тощо, — Сталін негайно розпочав би агресію.

Відкидаючи можливість сталінської відкритої агресії в найближчі роки, вільному світові не треба забувати, що в Сталіна є ще інший шлях до всесвіт-

ньої влади. Це прихована агресія, яку Сталін здійснює через свої, так званні, п'яті колони.

Ці п'яті колони, які під офіційною назвою «комуністичних партій», за величезною допомогою Кремля, розвивають шалену діяльність, щоб висадити демократії з середини й розчистити Сталінові шлях до захоплення влади, є не менш небезпечні, ніж сталінські армії.

Є щось парадоксальне, абсолютно не зрозуміле для кожного здорового розуму в існуванні цих комуністичних партій. Ніколи ще в історії людства не було такого випадку, щоб на терені якоїсь держави легально існувала б організація зі своїх громадян, діяльність якої була б спрямована на повалення державного ладу в тій країні, до якої належать ці громадяни.

Ці організації користуються всіма свободами, гарантованими конституцією і якщо влада наважиться хоч трохи обмежити їх руйнацьку роботу, то вони зараз же й на весь світ здіймають галас про порушення демократичних свобод. В той час, там, де їм пощастить захопити владу, вони, перш за все, ліквідують ці самі демократичні свободи й встановлюють тиранічний режим за зразком Радянського Союзу.

Багато, дуже багато народних грошей кидає Сталін на утримання цих п'ятих колон. Колись, коли на світ Божий буде витягнуто архіви Кремля, весь світ дізнається й буде страшенно вражений тими величезними коштами, які Кремль витрачає на ці п'яті колони.

Цей шлях Сталіна — через п'яті колони, якраз і є найбільш небезпечним для демократичного світу, й тому всі, хто бажає зберегти волю, повинен всіма силами протидіяти цим комуністичним партіям, — оцій сталінській агентурі. Світ вже трохи розпізнав дійсне звиряче обличчя комунізму з його концентраційними таборами, МГБ, брехнею й т. ін. і, тому все більш поширюється протидія руйнацькій діяльності цих замаскованих ворогів людства. Впливи комуністів в низці країн безупинно зменшується, їх брехлива пропаганда демаскується.

Щоб подолати комунізм потрібно не тільки згуртування вільного світу в міцну родину, потрібно не тільки напоготові утримувати першорядну військову силу, але особливо необхідно розгорнути велику пропагандну акцію й протиставити високі ідеї демократії — людоненавистницьким теоріям комунізму. Треба повернути на бік демократії душу і волю під'яремних народів і направити їхні думки й дії на звільнення себе від режиму насильства, рабства та злиднів.

І. Малинський

Київська ЧК і смерть В. П. Науменка

Це сталося в червні 1919 р. в Києві. Лютував більшовицький терор. На чолі ЧК стояв лотиш Лаціс, що був звірем, а не людиною. Переводилися масові арешти. У повітрі стояло дихання смерті.

Дійшла черга до мене... Яюсь вночі я почув неймовірний гуркіт у двері мого передпокою. Це не було несподіванкою. Мене вже попереджував двірник, що про мене розпитують вже кілька днів якісь

невідомі особи. Відчинивши двері, я побачив чотирьох людей з спрямованими на мене двома пістолями. «Руки догори!» — зачув я голосний вигук. «Прізвище? Ні з місця!» Одночасно один з них вскочив до передпокою і швидко добіг до кухні, очевидно, з метою попередити можливу втечу через чорний хід, хоч нікого не було, кому б потрібно було втікати. Я підняв руки і, хоч був не одягнутий —

був лише в білизні, був обшуканий. Чи не було у мене зброї! Потім я в супроводі двох невідомих пройшов до спальні, де одягнувся. Обшуку в квартирі не було переведено, певно через брак часу. Тої ночі відбувалися масові арешти. Кімнати було запечатано сургучними печатками. Мене вивели, посадили на авто та відвезли на Катерининську вулицю (Липки), де тоді знаходилося ЧК. Привезли до комендантури, що містилася в одноповерховому будинку проти великого будинку, який належав колись Попову. У будинку було повно людей: у шкірянках — чекісти, червоноармійці, заарештовані та ще якісь люди. Мене записали й відвели через чорний хід до двору, де був такий же одноповерховий будинок, що був обнесений огорожою в колючого дроту в 10—15 рядів, висотою поверх двох метрів. Ця огорожа була віддалена на чотири кроки від стін будинку. Я зрозумів, що цієї огорожою обнесено місце для «прогулок» заарештованих — 4 метри шириною та вздовж 20 метрів. За будинком був садок. Цей будинок, у якому були приміщені арештанти, мав сім кімнат. Кімнати були невеликі, низькі — це були камери нашого ув'язнення. З правого боку будинка, де було 4 кімнати, в середині проходив коридор, до якого виходило троє дверей із 3-х кімнат, тому що дві кімнати були з'єднані й мали одні двері. Кімната до якої мене привели, була малою розміру й сполучалася вона з другою зовсім маленькою кімнатою, що мала одне вікно. Біля одної із стінок було побудовано помост — нари, на яких, тісно притиснувшись один до другого, лежали люди. На долівці теж лежали люди, тому що на нарах не вистачало місця. Не дивлячись на пізню пору (3—4 години ночі) — ніхто з цих людей не спав. Я, почувавши себе дуже стомленим та розбитим, приліг на долівці. Без перерви приводили весь час нових заарештованих. Разом у цих двох кімнатах-камерах вже було 50 осіб. Ранком, знайомлячись з ув'язненими, я довідався, що серед арештованих в тій же малій кімнаті є склад польського консульства. Склад заарештованих був різноманітний: адвокати, службовці суду, двоє морських офіцерів, банківські службовці, педагоги, також було 2—3 червоних партизанів у формі червоноармійців та кілька селян. Переважала кількістю — інтелігенція. Ранком усі двері відчинялися й всі заарештовані могли виходити до огороженого для прогулянок двору та балакати між собою. У тій загородці я зустрів свого знайомого — адвоката п. К., який знаходився в сусідній камері. Серед арештованих я побачив двох сестер милосердя, княгиню Н. Н. та ще двох жінок. Жінки й чоловіки мистилися в загальній камері. Я звернув увагу на видряпаний на білій пічці в камері календар, де в квадратах під числами було поставлено хрестики, виявилось, що хрестики показували число розстріляних кожного дня. Звичайно між 5 та 6 годиною вечора з'являвся помічник коменданта, типовий морфініст, з двома озброєними карабінами — чекістами. Він вигукував прізвища та імена ув'язнених, додаючи: «Вери речі, виходь!» Це означало, що виводили на розстріл. Різна кількість хрестиків стояла в квадратах — зрідка один, більше — 2—3, а квадратів вільних від хрестиків — зовсім не було. Стан духу ув'язнених був страшенно пригнічений, придавлений, в кожному відчувалося очікування близької смерті. У

моїй камері знаходилося двоє морських старшин, обидва були учасниками Цусіми. Вони, що бачили смерть так близько, що дивилися їй прямо в очі, здавалося почували себе найспокійніше.

Щоб трохи розважити себе та моїх товаришів від тяжких думок, я запропонував їм, після кількох днів перебування в ув'язненні, оповісти про свою поїздку до Константинополю для ознайомлення з тамошніми музеями. Моя пропозиція була прийнята з великим задоволенням і я два вечора оповідав про цю свою подорож. І це — через якусь незрозумілу гру долі — врятувало мене від смерті, тому що моє прізвище стало відомим усім у камері. На шостий чи на сьомий день ув'язнення, вночі о другій годині, раптово загреміли замки біля нашої камери і увійшов до камери комендант, за прізвищем — Матузенко, з типовим обличчям кокаїніста й з ним четверо чекістів у шкірянках. Комендант голосно вигукнув моє прізвище та ім'я. Я вскочив з долівки, на якій спав і відповів: «Я тут.» «Одягайся, виходь!» — була відповідь. Одягатися, властиво кажучи, було не потрібно, тому що всі спали одягнутими. Потрібно було лише застібнути кілька гудзів, розправити одяг та одягнути черевики. У цей мент з нар зіскочив один ув'язнений — молодий хлопець, партизан, один із найретельніших моїх слухачів, і хапаючи за рукава коменданта, сказав йому: «Тут у нас у камері два з таким прізвищем, у цього, — показуючи на мене пальцем, — це не було допиту.» Матрос комендант, з огляду — тяжкодум, стояв не рухаючись, впершись на мене поглядом. Але хлопчина знов повторив свої слова, держучи коменданта за рукава. Тоді комендант, до свідомости якого певно повільно дійшли слова хлопчини, повільно обертаючись до дверей, сказав — «Ну, залишайся!» й вийшов зі своєю компанією. Я був врятований! Виявилось, що приходили брати мене на тортури. Ці тортури бували різними, наприклад — приводили до підвалу, де переводився розстріл, примушували роздягнутися зовсім, як перед розстрілом, уводили до підвалу з трупами розстріляних, наказували пройти три кроки вперед і стріляли з нагану, але поверх голови, а потім замикали двері до ранку. Мені довелося бачити одного, що повернувся з того, підвалу. Він збожеволів! Йому ввижалася вода, з божевільними очима, він кричав, що вода заливає долівку, підіймається усе вище і вище, й вилізши по віконних ґратах до стелі, з криком — «пливу», кидався на нари. Його довелося зв'язати, а через три дні від був розстріляний. Інші катування полягали в побоях і таких, що лопалася печінка й людина за кілька днів вмирала. Під час побоїв ломили ребра, вибивали зуби, затискували лещатами пальці і т. інш. Коли б за мене не заступився той хлопець, не довелося б мені писати цих рядків! У нас, серед ув'язнених дійсно був чоловік, що мав майже однакове зі мною прізвище, але в ту ніч він був посланий на роботу. Його прізвище лише закінчувалося не на «о», а на «ов», а ім'я було, як і в мене. Звичайно малокультурна публіка не помічає цієї різниці «о» та «ов».

Одної ночі до нашої камери привели В. Науменка. Володимир Павлович Науменко був широко відомим у Києві. Народився він на прикінці сорокових років

минулого століття, блискуче закінчив гімназію віком 16 років й повинен він був до вступу в університет чекати один рік, тому що до складу студентів до 17 років не приймалося. Закінчивши історично-філологічний факультет Київського університету, він став викладачем словесности 2-ої Київської Гімназії. Там він працював дуже довго, як надзвичайно талановитий викладач. Його виклади словесности викликали захоплення слухачів. Крім безпосередньої педагогічної праці, Володимир Павлович провадив наукову працю в питаннях української мови, педагогіки і надрукував у цій галузі низку праць. У стосунках з людьми Володимир Павлович був надзвичайно запобігливим, доброзичливим, уважним, добрим. Він користувався в Києві виключною симпатією та популярністю. Вислуживши пенсію він відкрив в Києві свою власну гімназію й поставив її зразково. Ця гімназія була забезпечена найкращим учбовим приладдям, мала надзвичайно гарний педагогічний персонал та користувалася в усій окрузі виключною популярністю й симпатією. В. П. Науменко був товаришем по Університету мого батька, з яким він був у близьких стосунках і через це я його знав з часів мого дитинства. Коли Володимир Павлович увійшов до камери, я зараз підійшов до нього й привітався. Він ввічливо посміхнувся, привітався, але видно було, що він, передчуваючи недобре, був страшенно пригнічений. Він сказав, що під час обшуку в нього нічого компромітуючого, з точки розу більшовиків, не було знайдено. Він розмовляв особливо приємним грудним голосом. На моє питання, що він думає про причини арешту — він відповів: «Певно за те, що мене гетьман запрошував на пост міністра народньої освіти, але я не погодився. Жодної іншої вини перед більшовиками я не маю.» Ранком о 9 год. Володимира Павловича викликали на допит. Це було дуже поганою ознакою. Звичайно викликали на допит зараз же після арешту вже приречених людей, «присуд» яким вже був складений задалегідь і доля яких вже була вирішеною. З допиту Володимир Павлович повернувся о 5-ій годині вечора. На моє питання, як минув допит, він відповів, що його питали дуже мало, але примусили все написати, що йому й довелося зробити. Маленька деталь: Вол. Павл. під час арешту забувся взяти з собою шклянку і йому ні з чого було пити чай. Я запропонував, що я зроблю йому шклянку. Виготовлялися шклянки в ув'язненні з пляшок, у яких приносилося ув'язненим молоко та чай. Пляшку обмотували в один оборот міцним шнурком і двое, держучи в руках кінці шнурка, поспідовно, як при пилянні, тягнули до себе кінці шнурка. Шкло від тертя нагрівалося й тоді третій учасник лив на пляшку з кварта воду, шкло лопалося рівною лінією, начебто воно було відрізане алмазом. Після цього шматком цеглини відшліфувались гострі краї й шклянка була готовою до вжитку. Таку шклянку я виготовив Володимирі Павловичу. Пізніше ця шклянка знаходилася в музеї українських діячів, серед речей належних В. П. Науменкові. Потім більшовики знищили цей музей. Того ж дня до нас привезли з Луя'янівської в'язниці двох людей. Один був зовсім молодим ще юнаком. Він був одягнений в старшинський френч і, що мене до деякої міри здивувало, на ньому були черевики

— зашнуровані майже до колін. Такого фасону черевиків у нас не виготовляли, це озуття було закордонного виробу. Цей юнак дуже хвилювався, був блідий і надзвичайно худий. Він все жалівся, що у нього болить зуб і він увесь час ходив по камері. Ми знали, що означає це переведення з в'язниці до нас. Так привозили людей — спеціально для розстрілу. Чи знав юнак мету цього перевезення з тюрми, чи ні — я не знаю, але певно він мав здогади й цим пояснювався його нервовий стан. Коли його увечері забрали на розстріл, він, роздягаючись, раптово вихопив із зашнурованої халяви маленький браунінг і вистрілив у помічника коменданта, але, очевидно, сильно хвилюючись, не поцілів і чекісти тут же його закололи багнетами. Ми чули постріли, крики, але, звичайно зрозуміти нічого не могли. Через якийсь короткий час до нас з'явився комендант у супроводі восьми чекістів. Нас примусили вийти з камер і почався обшук камер. Звичайно нічого не було знайдено. Наступного ранку знов Володимира Павловича викликали на допит і він знов повернувся дуже пізно вечером, але трохи раніш, ніж попереднього дня. Він сказав мені, що йому знов довелося увесь час писати, написав усе й що тепер йому ясно, що жодного обвинувачення йому не може бути закинуто. Але як він помилявся! Він сподівався, що він має справу з людьми, а не з катами, в яких нічого не залишилося людського. Наблизився той страшний час — 5—6 годин вечора. І раптом я почув голос помічника коменданта: «Науменко Володимир! Бери речі — виходь!» Мое серце впало. Як — Володимира Павловича — до розстрілу!? Я швидко підійшов до Володимира Павловича, який зблід і якимось застиг на місці. Побувши лише два дні в ув'язненні він ще цілком не знав особливостей нашого життя в ЧК, еле відчував щось недобре. Він почав складати постільні речі, які він привіз із собою — ковдру, подушку, простирядло, а я, щоб його заспокоїти, порадив йому не брати речей, за якими можна буде повернутися потім. Він нічого на взяв і вийшов за дратяну огорожу. Як зараз бачу Володимира Павловича стоячим рядком з одним іншим, викликаним на розстріл. Волод. Павл. поправляв на голові літнього картуза, плетеного з соломи. Навколо обох їх стояли чекісти з гвинтівками. Підійшов потім третій викликаний, чекісти піднесли гвинтівки, позаду став помічник коменданта і всі пішли до воріт. Приречених переводили на другий бік вулиці (Катерининської), вводили у ворота садиби на протилежному боці вулиці, підводили до чорного ходу колишнього будинку Попова. Біля входу стояла лавочка. Тут приреченим наказували роздягнутися наголо. Потім наказували їм спуститися кілька ступенів сходами вниз і увійти до півпідвального приміщення. Людина робила три кроки вперед, далі — наказ зупинитися й разом за цим — постріл в потилицю. Повели В. П. Науменка і через кілька хвилин ми почули постріли. Так загинула чудова, благородна людина, яка присвятила своє життя вихованню нашої молоді. В. П. Науменко був солідним вченим, що дав гаряче ним любимій Україні ряд поважних наукових праць. Через кілька хвилин до нашої камери зайшов помічник коменданта. Він кинув зір на залишені В. П. речі й голосно сказав: «Барахло!» Тут я довідався, що

чекіст, який переводить розстріл засудженого, завжди одержує у нагороду речі ним розстріляного.

Мені переказували потім, що від Скрипника було одержано телеграму з Харкову (там тоді знаходився уряд України), що забороняла розстріл В. П. Науменка. Але телеграму було навмисно затримано і розстріл переведено в прискореному порядку.

Оповідали мені випущені з ЧК після мене, що ту княгиню, що разом зі мною сиділа в ЧК, про яку я згадував уже раніш — було відведено на розстріл, але ранком її тіла серед інших розстріляних не було знайдено. Виявилося, що після розстрілу вона впала, але її навмисно не поцілили при стрільбі й її вночі було виведено в садок, що виходив на Левашівську вулицю, паралельну Катерининській, там їй хтось допоміг перелізти через паркан. Як пощастило підкупити чекістів, залишилося таємницею!

Оповідали мені також, про один випадок, який там трапився після мого звільнення з ЧК. Біля будинку, в якому ми були ув'язнені — був великий садок. Примітивний куб, у якому нагрівали воду, знаходився за дротяною загорожою й в'язні за призначенням старости камери виходили за загородку по

кип'яток. Проз цей куб проходила стежка, що прямувала до садку. І ось один з в'язнів, якийсь товариш прокурора, чи прокурор, вийшовши за кип'ятком, побіг цією стежкою в глиб садку, намірюючись утекти. Виявилося, що на певній віддалі був там тин з колючого дроту. Цього тину зовсім не було видно від будинку, де містилися в'язні. За втікачем побіг чекіст і, коли втікач побачив, що вибратись не пощастить — він повернувся й повільним кроком пішов назад. Чекіст підійшов до нього, вистрілив у нього з пістоля й забив наповал. Двоє діб трупа навмисно не прибиралось, для остраху в'язнів, як казали чекісти.

На скільки сильна була дія на психіку від того перебування в ЧК, можна уявити, що після двотижневого сидіння в ЧК — я боявся виходити на вулицю без когось іншого. Чого я боявся — сам не міг зрозуміти! Мене преслідував якийсь страх і жак. Ночами бували галюцинації — чувся стукіт у двері. Обливаючись холодним потом, я підхоплювався часто ночами з ліжка.

Проф. Б. Кассяненко

НЕСПОДІВАНА ЗУСТРІЧ

Недавно мені довелося їхати потягом з Німеччини до Франції. Я їхав до Шербургу. Потяг йшов дуже швидко, а я сидів сам у купе й дивився у вікно на швидко пробігаючі краєвиди. Сидів я й нічого не бачив, бо думав зовсім не про те, на що дивився. У цей час голова моя до відказу була набита різними «вождями», політичними діячами, «міністрами» та «президентами». Не подумайте, що думав я про таких президентів, як пан Труман, чи пан Вансан Оріоль, або про таких міністрів, як пан Дегаспері. Ні, я думав про «президентів» та «міністрів» зовсім іншого гатунку. Я думаю, що ви вже угадали про кого саме я думав?...

Тепер на еміграції багато людців хворіють, особливо з галицьких українців, на заразливу хворобу вождизму та міністроманію. Як ви не захворієте на таку пошесть, коли таке гарне слово, як «вождь», «міністер», або «президент» — дуже багатьом подобається! А хоч би взяти й таке слово, як «керівник resortу УНРади» — воно теж дуже приємне — для тих, хто фізично не хоче працювати, а хоче тільки одержувати грошенята, та й чималі! І тут вам кожний з таких людців аж із шкіри лізе і пнеться, щоб будь-як потрапити у «вожді», а потім уже в «міністри», чи навіть у самісенькі «президенти». Бо на еміграції зробитися президентом — дуже легко. Аби в людини на це хватило нахабства!

Кожному відомо, що в суверенних державах міністер, чи президент повинен бути поважною, розумною, політичною людиною, яка користується довірям і пошаною у більшості свого народу, що обирає її й довіряє владу. А на еміграції є зовсім другий гатунок «міністрів» та «президентів», яким подібний демократизм зовсім не потрібний! Їм не потрібний не лише демократизм, а навіть примітивні

вибори і сам нарід, якого вони зовсім не знають! Якщо добре поміркувати над цим питанням, то воно так і повинно бути. Зв'яжись тільки з цим народом, а особливо з підсоветськими українцями, та розпочни робити якісь вибори, то можеш не потрапити не тільки в президенти, а не станеш і поганеньким міністриком. Ні — ні, багато краще зовсім не зв'язуватись з тим народом і не провадити ніяких виборів! Далеко краще, коли збереться до одного місця десять чи п'ятнадцять різних «вождів», що теж репрезентують ніяк не більше, як десять своїх членів, сами себе оберуть міністрами, а поміж себе одного виберуть президентом. Тут цілком справа певна: поскільки їх ніхто й ніколи не обирає, постільки їх ніхто і ніколи не зможе позбавити влади. Царствуй хоч цілий свій вік і ніхто й нічого тобі не зможе зробити! Правду сказати, вони хоч і дуже поважні люди, але мені обридло весь час про них думати. Я дістав з кешені «Незалежний Східняк» та «Бюлетень УВР» й почав переріхувати вже дещо другий раз.

На одній із зупинок до мене в купе закекавши втиснувся якийсь опецькуватий громадянин. Я зиркнув на нього й подумав: до якої нації може належати така поважна, але до деякої міри невковирна людина? Волосся чорне, лице скуласте, очі карі, а ніс картоплею. Я подумав, що все ж мабуть ця людина — є французом, чи належить до раси, про яку писали деякі наші «патріоти» в Німеччині під час війни й царювання Гітлера. Я не став довго ломити своєї голови над цим питанням і почав знов читати. Читаю й інколи зиркаю на нього. Я помітив, що він теж пряде очима, як шельма на ярмарку, то на мене погляне, то з якимсь жахом на «Східняка». Чого він витріщив на мене так свої більма? — подумав я.

Що йому потрібно, цьому нековирному мосьє? І коли я роздивився краще, то помітив, що він зацікавився не мною, а «Східняком» та «Бюлетенем». Нарешті, він не витримав і запитав:

— Ви — українець?

— Так, — відповів я, пінявши на нього очі. — А ви теж — українець?

— Я — українець і політичний діяч, — гордовито бовкнув він. — Бачу, що ви читаете «Бюлетень» та «Східняк»... Де це ви дістали собі такі газети?

— Це в Німеччині дав мені один мій приятель — ОУН-івець.

— Бісова невіра, ваш ОУН-івець, розповсюджує такі шкідливі часописи на еміграції, щоб хворіли люди на федералізм, — сердито бурчав він.

— Що ж тут є дивного? Майже всі українці хворі на федералізм, тільки на різний: один — на українсько-польський, другі — на українсько-гітлерівський, а ми — наддніпрянці з часів сивої давнини жили, й житимемо в братній федерації з російським народом. І ця федерація у нас залишиться на віки. Якщо ви прочитаєте «Східняка», то теж захворієте на українсько-російський федералізм.

— Ні, я не захворію! — упевнено сказав він і бай-дуже засміявся. Бо я керівник resortу УНРади! Чого ви так здивовано дивитесь на мене?

— Дуже приємно зустрітись з паном — міністром, — відповів я й подав йому швидко руку, щоб згладити своє здивування, від несповіданої зустрічі з таким представником влади, із засмалцьованим клуночком.

— Розкажіть, будь ласка, пане міністре, як ви розв'яжете теперішні складі міжнародні проблеми?

— Щодо світових проблем, то ми їх розв'язуємо, наче вони підмазані олією. А ось з грошениатами... у нас справа стоїть кепсько...

— Хіба ж усі фонди розтринькали?

— А що ж ви думали? Зарплатня «президентів», «міністрів»... Саме СБ грожей пожирає більше, як уся наша влада!...

— А що це у вас за СБ? — здивовано запитався я.

— СБ?... Ну, якби вам сказати... Та це щось подібне... до стлінського ГПУ, чи НКВД... Розумієте?...

— А не маєте ви чогось подібного на... концтабори?

— Ні, ще не маємо такого... Він тяжко зітхнув. — А нам така організація потрібна... Ми відразу туди запраторили 6 увесь УВРух і федералістів...

— І тих, котрі хочуть федерації з Польщею?

— Ні, лише тільки східняків, а галичани-патріоти, вони нам не страшні.

— А ви дістаньте грошнат і розпочинайте будувати концтабори, — іронічно порадив я.

— Важкувато тепер діставати нам гроші... Він похитав головою і тяжко зітхнув. — З поштовими марками у нас стався пшик... Раніше у нас по-жертви були дуже добрі, а тепер і вона з'їхали на нівець... Залишилась одна надія на «державну позику»: якщо пройде це позика добре, то ми випустимо ще другу та третю... Тоді ми знов заживемо!

— А хто ж буде повертати позикодавцям гроші?

— Повертати?... Про це ми зовсім не думали... Хто й коли буде повертати їм гроші!... Ми думаємо, як би більше позичити для власного існування... для існування на еміграції нашого уряду...

Така цинічна відповідь мене обурила й я почав:

— Вибачте мені, пане міністре, не знаю якого ви resortу, але мені здається, що ваш resort ніби шахрайський. Ви — нахабні самозванці — називаєте себе владою! Вас ніхто і ніколи не обирав! Випускати державні поштові марки, не маючи на це жодного права, це є державний злочин, за який вас потрібно суворо карати. Робити державну позику, якої ніколи і ніхто не буде повертати, на переведення якої вас ніхто не уповноважував — це є ще більшим злочинном перед нашим народом...

— Чого ви так гарячитесь? Позику ми обов'язково повернем...

— Коли ж ви її повернете?

— Гмм... Коли повернемо?... А ви знаєте, що українські американці на своєму конгресі все уже вирішили? Вони вже й кордони України затвердили. Тепер до соборної України увійде вся Росія по Урал... і вся Польща! Як тільки американці ліквідують «російський імперіялізм», ми негайно повернемо до Києва й будемо правити Україною. Влада на Україні належить тільки нам — в цьому ми завжди певні.

— Завжди певний тільки дурень, п. міністре. Коли ви повернетесь до Києва, якщо дозволить вам це український нарід, то ви будете сидіти не в міністеріях, а у в'язниці. Вас український нарід судитиме, як злочинців-самозванців. Нарід вас не обирав до влади, не уповноважував виступати від його імені, випускати державну позику. Коли людина з'являється самозванцем, привласнює собі ті права, які їй за законом не належать — людину таку судять і садовлять за грати.

— Не лякайте нас! Ми можемо і не повертатися до Києва!... Ніхто нас тоді не буде судити, що ми привласнили владу!...

Він скоренько взяв свого засмалцьованого клуночка до рук і перейшов десь до другого місця. Мені довелося продовжувати подорож знов самому та думати про наших «вождів», які кажуть своєю поведінкою — «Спритність рук — і ніякого шахрайства!»

Роман Яготинський

3 ЛИСТІВ І ВІДГУКІВ

...Високоповажний п. Редакторе! Як відомо, майже усі українські націоналістичні партії на еміграції твердять і розповсюджують в пресі — цілком неправдиву й нічим не обґрунтовану концепцію, що ніби-то в СРСР росіяни гноблять українців і Україна

є в стані національного пригнічення. Хочу розповісти вам, як було саме зі мною. Наприкінці 1930 р. я був заарештований на Україні українським ГПУ, керівником якого у той час був українець — Балицький. В ув'язненні тримали мене в 4-му спецб'юці, де

варта складалася з українців. Мою справу в українському ГПУ провадив уповноважений — слідчий українець, на прізвище — Кривенко. Коли мені дали 5 років концтабору, то постановою та була виснесена на підставі кримінального кодексу Української ССР — стаття 54, що відповідає ст. 58 кримінального кодексу РСФСР. До концтабору я потрапив у ті терени, що в усіх книжках зазначаються, як українська колонія — «Зелений Клин», тобто Усурійська область на Далекому Сході. Повинен зауважити, що там велика частина охорони концтабору складалася з українців (хоч були в тій варті особи з інших національностей: росіяни, татари, кавказці та інші). Ось на підставі власного досвіду, я можу цілком упевнено і з повною відповідальністю за свої слова — сказати, що моє національне почуття ніде й ніколи не було зачеплене або ображене, жодного почуття національної неповноправності я не відчув. Одним смертельним ворогом моїм і нашого народу — я рахую тільки комунізм, цю інтернаціональну зграю катів і пройдисвітів. У яку б національну форму не переодягався більшовизм: чи українську, чи російську, чи грузинську, чи якусь іншу, яка б кров не текла в його жилах — тільки він є ворогом нашого народу й усіх народів СРСР. Хочу ще додати, що ті люди, які намагаються обвинуватити в злочинах комунізму чомусь росіян і тим спрямувати силу народнього гніву не в справжню ціль, а в бік, роблять це свідомо, добре знаючи, що це є неправдою. Працюють вони тільки на користь комунізму.

З пошаною Ваш С. Харківський, Німеччина

... Відносно гуртків сприяння УВР: в О. п. У. збирав українців і там також скоро буде гурток.

Якби ми змогли видавати газету — тижневик та з таким матеріалом, який би зацікавив наших громадян, то прихильників у нас було б стільки, скільки не має ні одна українська політична організація на еміграції. Чому наші українці не тільки в Швеції, а скрізь — читають російські газети — «Посев», «Русскую Мысль» та інші? Та тому, що там є що почитати. Кожна людина, читаючи, хоче відвести душу й забути хоч на той час — поки читає. А що дають десятки українських газет для своїх читачів? Лише брехню, переповнену людоненавистництвом до росіян. А це все обридло для наших людей. Навіть галичани читають «Посев», «Грані» та інші. Безумовно газета повинна мати свій політичний напрямок і містити політичний матеріал, статті та різні замітки, але, крім того повинен друкуватись і матеріал, що служив би розвагою для читача. Ви пишете, щоб я написав статтю на тему з життя української еміграції. Я спробую написати. Як пощастить, то статтю вам надішлю.

Остаюсь з пошаною до вас

Ваш І. Я., Швеція

Високоповажне Панство! Мав честь отримати від вас «Бюлетень» ч. 5. Дуже дякую за нього. З «Бюлетеню» я довідався про ідеї, мету та завдання УВР, а також про атентат на голову УВР ген. Гулая. Зміст «Бюлетеня» мені дуже подобався — ідеї, мета

й завдання УВР цілком вірні та відповідають вимогам сьогодення часу. Лише в об'єднанні всіх національностей та організацій, що стоять на засадах непередрішування тут, на еміграції, майбутнього нашої батьківщини — гарантія об'єднання з визвольними силами для повалення більшовизму. Лише спільними силами всіх поневолених народів Росії — ми зможемо звільнити нашу батьківщину від узурпаторської, безбожної влади кривавого Сталіна та його поплічників. В єдності — сила. Радий повному одужанню п. ген. Гулая від поранень, що вчинені були бандитами. Бажаю п. ген. Гулаю та всім вам успіхів у вашій, такій потрібній для нашого народу — праці.

З поваженням Капітан РОА І. Жила, Аргентина

... Читав Ваші «Бюлетені». Ваш УВР добрий і гарну маєте Ви ціль. Часи наші такі, що не знаємо ми нашої дальньої долі, що нам пошле Бог. Може відбудеться вже скоро те, чого чекаємо вже тридцять років. Може статись і біда — Захід надто повільно доходить до розуміння комунізму і надто мало розуміє нас. Советська експансія тягне до своїх цілів. Але мусимо працювати всі, коли хочемо визволення...

Ваш Ю. Миролюб, Брюссель

Одержав Ваші «Бюлетені» ч. 5 та ч. 6. Мушу дякувати Вам за дійсно вірну позицію, яку Ви обрали. Статті п. Л. Бойко та інших — «Свято всієї Русі і Православля», «До створення політичного центру еміграції», «Вирішувати буде лише сам народ», «Де корінь зла?», «Дивні діла Твої, Господи» — цілком схвалюю, все у Ваших «Бюлетенях» написано добре, з почуттям дійсного стану та нашого обов'язку. Радий, що Ви знайшли засади, додержуючись яких, можна робити добру справу. Хай Вас благословить Бог Вседержитель, дасть Вам силу, щоб до кінця битись, як лицарі, за близьку всім нам мету. Я вже писав Вам, що проти російського народу я ніколи не піду. Я вирішив, що мій шлях зовсім збігається з Вашим. Сам я українець, але ніколи не стану ворогом Русі та Руського Народу...

Ваш Ю. М., Брюссель

До друзів і прихильників УВР

Зібрані гроші в Німеччині просимо пересилати на адресу: München, Bayerische Vereinsbank, — Postscheckkonto 9785, für Bankkonto 408596.

З інших країн гроші пересилати через банк на адресу: München, Bayerische Vereinsbank, Bankkonto № 408596, або міжнародними поштовими купонами.

Одночасно просимо всіх друзів і прихильників створювати групи сприяння Українському Визвольному Рухові та надсилати до Рекадції «Бюлетеня» відгуки і листи.

Надсилайте підписні листи з підписами про схвалення засад УВР.

«БЮЛЕТЕНЬ» видає Виконавчий Комітет Ради Українського Визвольного Руху

Поштова адреса редакції: W. Solotarenko, München 37, Postfach 19, Germany. Ціна 30 пф. (Preis 30 Pfg.)

До Українського Вільного Козацтва

ДОРОГІ ПОБРАТИМИ!

Войовничий більшовизм, що поневолив нашу Батьківщину, мобілізує свої сили, аби далі продовжити наступ на вільний світ і підкорити його своїй нелюдській владі. Намірам комуністичних змовників мусить бути дана відсіч. Рoste і кріпне антикомуністичний фронт усього свободолюбного людства.

Ми, українці — емігранти, не маємо права стояти осторонь великих подій, що наближаються до нас швидкими темпами, неблаганною силою історичних законів.

Утворений рік тому „УКРАЇНСЬКИЙ ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ”, відмітаючи все, що стоїть на перешкоді єдності дій українських політичних сил і засуджуючи діяльність деяких українських середовищ, які замість консолідації розпалюють ворожнечу в наших шерегах — покликав до себе все тверезе українство для організації антибільшовицької боротьби й звільнення України.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО ніколи не було байдужим до святих обов'язків громадянина — українця. Не тільки словом, а зі зброєю в руках воно не раз виступало на захист прав українського народу.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО заклало підвалини „УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ” і притягнуло до нього інші українські організації. УКРАЇНСЬКИЙ ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ з'єднав багато прихильників з різних країн українського розсіяння.

І зараз „У.В.К.” мусить вести перед в акції об'єднання українських сил і спрямування їх на правильний шлях.

Закликаємо всіх Побратимів до активної чинності в справі об'єднання українців під прапором УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ.

На нашому боці правда, на нашому боці серця мільйонів нашого народу. Нехай не зупиняє Вас ворожа пропаганда, яка намагається відвернути Вас від справи служіння Батьківщині. На брехливу пропаганду дайте відповідь одностайним вступом до лав „УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ”.

ОБЛАСНА УПРАВА
УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА В БЕЛЬГІЇ

Жовтень 1952 року.

БРЮССЕЛЬ